

SLOVENSKE

NÁRODNĚ NE NOVINY.

Vzhľadom k bohatým zdrojom správ spred 174 rokov, akými sú Slovenskej národnej noviny, sme sa rozhodli uverejniť výber vo forme novin so zameraním na osady Dolnej zeme. Tu sa dozvedáme, ako žili, pracovali, no najmä dorábali to, čo človek najviac potrebuje – každodennú obživu. Všetko čo robili, robili so zánietením tamjších ľudí, s vervou a vytrvalosťou. Takže čítajte.

4. Číslo. Utorok d. 12. Klasňa. 1845.

Deník Domáci.

Z Bäcku, dňa 23. Červenca. Predešlneho mesjaca mali sme Evaňj. A. V. v Novom Sađe seniorálni zbor (convent), na ktorom tieto hlavnější veci sa konali: Vel. p. Ján Stehlo predsedník a vel. nášho bratrstva starší privítajú krátkou ale srdečnou rečou v krásnom počte zhromaždených, v ktorej veľkú radosť nad tým vijadriu, že všeci ktorých sa vec tika v účasti pri pospolitých záležitostiach tolku ochotnosť ukazujú, na to ale veľmi žalostivo prednesou, že je prinútení nje len neprítomnosť V. Ur. p. Antona Pongrácza jako dozorca bratrstva, ale aj jeho odstúpenje z okresu (sphaera) tohoto účinkujúca a zloženie úradu dozorského oznámiť. Po tejto reči čítajú sa aj prjam spomenutého pána dozorca list, v ktorom nemožnosť ďalšieho zastávania svojho úradu vážnymi dôvodmi preukazuje a úrad s úprimným poďakovaním do rúk vel. bratrstva odovzdáva. Neočakávanou touto príhodou pohnutí zbor bez odkladu vislanstvo, ktoruo veľmi zaslužilého p. dozorca o ďalšie zastávania svojho čestného úradu, obladom na dobro veci pospolitej, poprosiť má, vivoliu, a za spolupredsedníka prítomného zboru p. Ferd. Plachyho sl. stolice Bäckskej prisedníka jednohlasne požadajú. Pri čítaní distriktuálneho zápisnice rozhorlili sa sl. Bož. kazateľja proti istjemu k rozmožneniu distrikt. peňazitej istini ustanovenjem poplatku, ktorí v našom okolí — a tuším aj v potiskom na napomoženie tej distrikt. istini, z ktorej úrokom cirkevne a školskej ústavi sa podporujú, v každej cirkvi po 1 kr. strjebre od duše sa skladá. Odporovali

obecne ústavi na rovnakí spôsob z týchto úrokom (intressou) nenapomáhajú, a že daktori professorovja mladencou z rodu slovenského, trebas inakšie pilných, ustanovenú všeob. evaňj. zboru na prjek z obecných štipendii vitvárajú. Pripomenulo sa, že celuo toto okolje s malými výminkami najvjac zo slovenských cirkví záleží, teda aj prirodzene najvjac od týchto a najhodnější jeho peňazitá istina sa napomáha, a predca že sa k ich dobrjemu málo čo vinakladá. Po mnohom dohadovaní cirkve tje, ktorje poplatku odporovali, len pod tou výminkou ho dať slúbili, jestli bez rozďjelu reči a národnosti obecne ústavi podporovať sa budú, a konečne na tom sa uznjesli, abi na distrikt. zbor vistrojní vislanci na všetek možní spôsob na tom stáli, abi spomenutá istina bola ubezpečená a jej úroki sa bez rozďjelu reči a národnosti na podporovanie obec. ústavou obracali. Po tomto uzavrení prednesou ešte p. starší zjadostí mnohých preloženje seniorálnej školi z dedíni Verbásu, jako mjesta pre túto školu nepriležitého, do Novjeho Sadu (Neusatz) predkladajúcich, k čomu predkladateľom tejto zjadosti najvjac to príležitosť zavdalo, že Verbásanja strani chovi (Kost) veľmi sú drahí. Z ohladu tejto veci sa víbor ustanoviu, ktorí s časom svoje domněnje strani toho prednesje. Naposledok čítala sa prosba istej cirkve za odstraněnje svojho vístupného učitelja orodujúcej, a ustanoviu sa v tejto príčine víbor ktorí po vípočúvaní oboch strán a po pilnom vecí vísetrení, učitelovi tomuto, jestli sa za vinjeho uzná, zo školi vípovedať právo má. S. H.

16. Číslo. Utorok d. 23. Mal. Rujna. 1845.

Z Bäcku. Naša Bäckka sa už tjež duchovne hľbat začína *). Dňa 28. klasňa (augusta) boli sme svedkovja u p. levítu Ben. Raisa na Petrovci zhromaždeného zboru (konvent) evaňj. učitelou Bäckanských. Začali boli tu nje-ktorí Německí učitelja braterstva nášho čítateľskú spoločnosť zakladať a duchu času v ich okrese (Kreis) na tento spôsob prichod a cestu, abi i na nich a sm zverenje školi účinkovať mohou, otváraj. Ze ale prví zákon si ustanovili Slovenských učitelou do ich spolku neprípúšťať, Slovenski učitelja v takom spolku, ktorí tak nelaskavo so svojimi spolubratmi zachádzajú, bit ani uechceli a spolok druhí založiť si predsebvazali. Túto dobrú príležitosť použiť hneď všemenuvaní p. levíta a všetkých v tom druhom spolku sa nachádzajúcich učitelou na den 28. klasňa k sebe do Petrovca slovne i písečne k prjateľskému o tejto veci rozhovoru povolau. Veliká čhťivosť sa už z krásneho počtu zhromaždených dať poznala a v následkoch svojich sa aj v skutku vijavila. Lebo nje len že si títo páni spoločnosť čítateľskú utvorili, zákoni vedľa ktorých sa dva razi do roka schádzajú, kniži Slovenskej, Německej a Maďarskej od celjeho spolku vibranje v rovnom počte kupovať, práce donášat atď. majú, ustanovili: ale i po 2 zl. str. jako bolo ustanovenuo hneď na mjeste poskladali a za prednostu horlivjeho a vzdelaného prjateľa nášho národa p. Jána Rohóniho, Hložjanskeho farára, ktorí sa práve náhodou na Petrovci baviu, vivolili. Horlívi a za obecnuo dobro sa zaujímajúci páni tento úrad jemu dúverou a láskou obeťvaní prijau a hneď na to zasednúťe držau, v ktorom sa zákoni potvrdili a knižniže ktorje doňjesť ustanovili. K zakladu knižovne sám p. prednosta njekoľko svojich kníh ochotne daruvau. Za zapisuvateľa, počtovníka a knižovníka je učitel

Vel. Verbáski, p. Štefan Šmíd jednohlasne, vivolent. Budúci zbor vo Verbáse, druhí u p. prednostu na jeho zjadostí v Hložanoch držat sa má. Mi sa tou nádejou tešíme, že p. prednosta v známej svojej horlivosti o Německú slovesnosť (literatúru) i na Slovenskú nezabudne, a vedľa zákonou spolku a veľkého počtu Slovenských učitelou v kupovaní dobrých a primerených Slovenských kníh pokračovať a tím mladú slovesnosť našu napomáhat nezamešká.

Po tejto časi sme dostali i tú z ohladu na Bäckanských evaňjelikou radostnú správu, že vis. uroz. p. Anton Pongrácz **) na prosbu mnohých úrad seniorálneho dozorca zase na seba prijau a nás veru nemalej starosti sprostiu.

Nedávno držali sa skúski v seniorálnej škole Verbáskej; ktorje že náležite a k uspokojěnu všetkých prítomných sa skončili, snadno sa presvedči ten, komu povjeme, že tejto kvitnúcej školi hlavím profesorom a spravcom je náš velmivážení p. Michal Godra. Medzitím viznávame, že sme veru vjacej Slovenských a Srbských rečníkou očakávali jako sme sa dočkali; táto škola krem toho najvjacej zo Slovenských a Srbských mozolou stojí. I p. Zvarín jako druhí profesor nás svojou účinnosťou veľmi uspokojiu.

Na našom Petrovci na mocnuo slovo p. starsjeho Jána Stehla neďelná škola do života vstúpila. I knižovne Slovenskej uholní kameň je už založení a tak predpis nám Bäckanom menovite i Petrovcanom *) od p. Dra Jonáša Guotha v Hronke daní osožiu. Keď páni daktori, ktorí na nás tak doraziu, teraz na nás nezabudne a nám svoje pomocnje lekárske ruki, nje síce v predpisoch lekárskich ale v celých knižkách neodtjahně, mi mu dvojnásobne zaďakovať nezameškáme; ba áno viznávame, že p. dr. Guoth nje len telesne ale aj duchovne znamenite lječít rozumje. S. H.

7. Číslo. Pjatok d. 22. Klasňa. 1845.

Z Bäcku, 8. klasňa. Úroda u nás je veľmi hojná na — slamu ale na zrno došl lahodná. Pre padlú v lipní (Junius) zrazu horúčosť nemohlo sa zrno vivinúť náležite — muselo hneď zreť a tak sa zoškvarilo. Tak je so žitom, s jačmeňom i s jasenním obilím. Kukurica ale slubuje neobíčajnú zbjerku, i vinohradi na dunajských brehoch množstvo vína obecajú (slubujú). — V Srjemskej stol. ani čiru ešte o spolkoch strjelivosti, u nás ešte len z tohoto ohladu starí hrjech panuje; páni Boh nech to na lepšie obráti a bude tu veru pracovať z tohoto ohladu. Ale mi tu tjež hovoríme: vjera naša premáha svet. Št. L.

17. Číslo. Pjatok d. 26. Mal. Rujna. 1845.

Zo Srjemu, dňa 11. sept. Ponavrhnúťe vo vašich novinách neďelne školi sa už okolo nás uvádzat začínajú. Páni Boh daj len zakladateľom sili a vitrvalosti, abi sa nedali odstrašit od chvalitebného puosobenja.

Nedávno prešjeu ces našu osadu (Starú Pazovu) J. Excell. p. arcibiskup Karlovickí a metropolita od národa Srbského v Uhrách pre veľkú oň starostlivosť a zmužiluo bráňenje práv jeho na pospol oblúbení a hlboko čtení, vracajúc sa z kláštora Feneku pri Sáve, kde sa posvjecki slávil. — Vstúpiu do našej osadi pri hrmeni z mažjarou a pri vizváňaní na všetkých zvonoch, a na to potom nasledovali aj inšie slávnosti k učenú tohoto visokjeho hosta. Krásno bolo počut jemu ku čti spejvanje Srbskej národnej pesne od tunajších Srbských djevok. Staďjalto sa odobrau p. metropolita do druhjeho kláštora na Fruškej Gore Krušedol zvanjeho, kde sa tjež posvjecki slávil. Abi som tú slávnosť vídeu vibrau som sa i ja do Krušedola a bou som tam k muojmu potešenú tak prekvapení, že som na nječo takjeho ani nepomisleu. — Keď sme sa po slávnosti spolu potom njektorí zhromaždili a o všelijakých záležitostiach zhovárati, prišla reč i na noviny Slovenskej a stažovali si tam, že dlho neprichodja; v tom ale vitjahně páni K—č, mešťan Karlovackí, nječo z vašku čo jako noviny vizeralo a poveda: tu sú už Slovenskej noviny. To počut, noviny učitii a nevislovnou radosťou zaboreť, bolo v jednom okamžení rad radom. Nebolo ale možnuo v tolkej trme vrme najst mjestečka ku čtaťu, a ani bi sme neboli mohli čitať od radosti. — Tam som sa zisjeu i s jednou páňou, ženou služnodvorskejho Ireckjeho a táto mi rozprávala, že sa Slovenski uč, abi Slovenskej noviny čitať mohli. — K nám noviny len neskuor prišli; mi k reči ich pristávame, lebo kde ide o pospolituo dobro tam nech mlčja osobnje náhladi a zjadosti *). Št. L.

22. Číslo. Utorok d. 14. Vel. Rujna. 1845.

Z Petrovca, v Bäcku, na konci sept. Radost je na to sa len poďivat jako sa to tu u nás v Petrovci všetko hrje do tej neďelnej školi k pánu kaplánovi Homolovi. Jeho účinkovaním to všetko tak ide, že bi sme to jak živ ani si neboli mohli predstavit. — Už sa knižovne založila a aj spolok mjernosti sa z pomoci bozej zdarne započau. Náš páni kaplán v neďelnej škole remeselníkom aj hospodárom vzi dačo novjeho a užitočnjeho rozpráva a vikladá. — Mi učitelja školní čítavame v neďelných školách naše národnej noviny nájmě článki o škodlivosti pálenki písanje. Náš visokocení páni starší (senior) častejšje neďelnú túto školu svojou prítomnosťou počtjeva, a na ľud skrze to nemálo puosobí a ho k vetšej horlivosti povzbuzuje a posilňuje. — Jurko Rohóni.